

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับหน่วยเสริมกริยาในภาษาจีน

นักวิชาการจีนหลายคนได้ทำการศึกษาและให้แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับหน่วยเสริมกริยาภาษาจีน อย่างไรก็ตามนักวิชาการเหล่านั้นต่างให้แนวคิดและทฤษฎีที่คล้ายกัน ซึ่งสรุปโดยสังเขปได้ดังนี้

Dīng Shēngshù (丁聲樹等, 1961: 56) กล่าวว่าเราควรเรียกส่วนเสริมซึ่งเพิ่มเติมหรือชี้แจงความหมายของคำกริยาหรือคุณศัพท์ซึ่งทำหน้าที่เป็นคำกริยาบอกสภาพว่าหน่วยเสริมกริยา (補語 bǔyǔ)¹ เพราะหน่วยเสริมกริยานี้ทำหน้าที่เสริมความหมายของคำกริยาหรือคุณศัพท์ที่อยู่ข้างหน้า ตัวอย่าง

- 1) 衣服洗幹淨了。 Yīfu xǐgānjìng le. เสื้อผ้าซักสะอาดแล้ว
gānjìng "สะอาด" เป็นหน่วยเสริมกริยาของ xǐ "ซัก"
- 2) 他胖起來了。 Tā pàngǐlái le. เขาอ้วนขึ้นแล้ว
qǐlái "ขึ้น" เป็นหน่วยเสริมกริยาของ pàng "อ้วน"

Zhū Déxī (朱德熙, 1997: 125) กล่าวว่าหน่วยเสริมกริยาจะอยู่หลังคำกริยา หน่วยเสริมกริยานั้นจะเป็นเพียงส่วนหนึ่งของคำที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยกริยา (詞組 wéicí)² ไม่สามารถเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยนาม (體詞 tǐcí)³ บทบาทของหน่วยเสริมกริยานี้อยู่ที่การอธิบายหรือชี้แจงความหมายของผลและสภาพการณ์ของการกระทำ ตัวอย่าง

- 1) 書看完了。 Shū kànwán le. หนังสืออ่านจบแล้ว
wán "จบ" เป็นหน่วยเสริมกริยาแสดงผลของ kàn "อ่าน"

¹ คำศัพท์เฉพาะในภาษาจีน เมื่อแปลเป็นภาษาไทยแล้ว ผู้วิจัยจะให้คำภาษาจีนและสัญลักษณ์ของคำนั้นๆไว้ในวงเล็บ() เพียงครั้งเดียว เมื่อกล่าวถึงคำๆนั้นเป็นครั้งแรกในวิทยานิพนธ์นี้

² คำที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยกริยา คือคำเรียกรวมของคำกริยาและคำคุณศัพท์ที่ใช้เป็นกริยาได้ (Zhū Déxī, 1997: 55)

³ หน่วยนาม คือคำเรียกรวมของคำนาม คำบอกสถานที่ คำบอกทิศทาง คำบอกเวลา คำบอกลักษณะเฉพาะ คำบอกจำนวน คำลักษณนาม และคำวิเศษณ์บางคำ(เรื่องเดียวกัน, หน้า 41)

2) 说得清楚。Shuōdeqīngchū. พูดได้ชัดเจน

qīngchū “ชัดเจน” เป็นหน่วยเสริมกริยาแสดงสภาพการณ์ของ shuō “พูด”

Lú Fú bō (盧福波, 1997 : 192) ให้ความหมายหน่วยเสริมกริยาว่า คือคำที่อยู่หลังคำกริยาหรือคำคุณศัพท์ เพื่อทำหน้าที่เสริมความหมายของคำกริยาหรือคำคุณศัพท์นั้นๆ หน่วยเสริมกริยานี้สามารถเสริมกริยาที่แสดงผลของการเปลี่ยนแปลง แสดงทิศทาง แสดงจำนวนและลักษณะนาม แสดงอาการ แสดงความเป็นไปได้หรือไม่ได้ และแสดงสถานที่ เป็นต้น ตัวอย่าง

1) 我吃饱了。Wǒ chībǎo le. ฉันกินอิ่มแล้ว

bǎo “อิ่ม” เป็นหน่วยเสริมกริยาแสดงผลของ chī “กิน”

2) 他跑进教室。Tā pǎo jìn jiàoshì. เขารวิ่งเข้าห้องเรียน

jìn “เข้า” เป็นหน่วยเสริมกริยาแสดงทิศทางของ pǎo “วิ่ง”

Lǐ Déjīn และ Chéng Měizhēn (李德津 และ 程美珍, 1988 : 286) ให้ความเห็นว่า คำที่อยู่หลังหน่วยกริยาที่เป็นคำกริยาหรือคำคุณศัพท์ และทำหน้าที่เสริมความหมายของคำหรือวลีที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยกริยา เรียกว่าหน่วยเสริมกริยา คำที่ถูกเสริมนั้นเรียกว่าหน่วยหลัก(中心语 zhōngxīnyǔ) ตัวอย่าง

1) 他写完了。Tā xiěwán le. เขาเขียนเสร็จแล้ว

wán “เสร็จ” เป็นหน่วยเสริมกริยา xiě “เขียน” เป็นหน่วยหลัก

2) 他说了两次。Tā shuōle liǎngcì. เขาพูดสองครั้งแล้ว

liǎngcì “สองครั้ง” เป็นหน่วยเสริมกริยา shuō “พูด” เป็นหน่วยหลัก

Mǎ Zhēn (馬真, 1998: 84) กล่าวว่าหน่วยเสริมกริยาจะอยู่หลัง หน่วยกริยา(述语 shù yǔ)⁴ โดยทำหน้าที่เสริมความหมายของหน่วยกริยา หน่วยเสริมกริยาที่ทำหน้าที่เสริมหน่วยกริยานี้ จะแสดงถึงคุณสมบัติที่ต่างกัน ตัวอย่าง

1) 看完 kànwán อ่านจบ

wán “จบ” เป็นหน่วยเสริมกริยาที่บ่งบอกผล

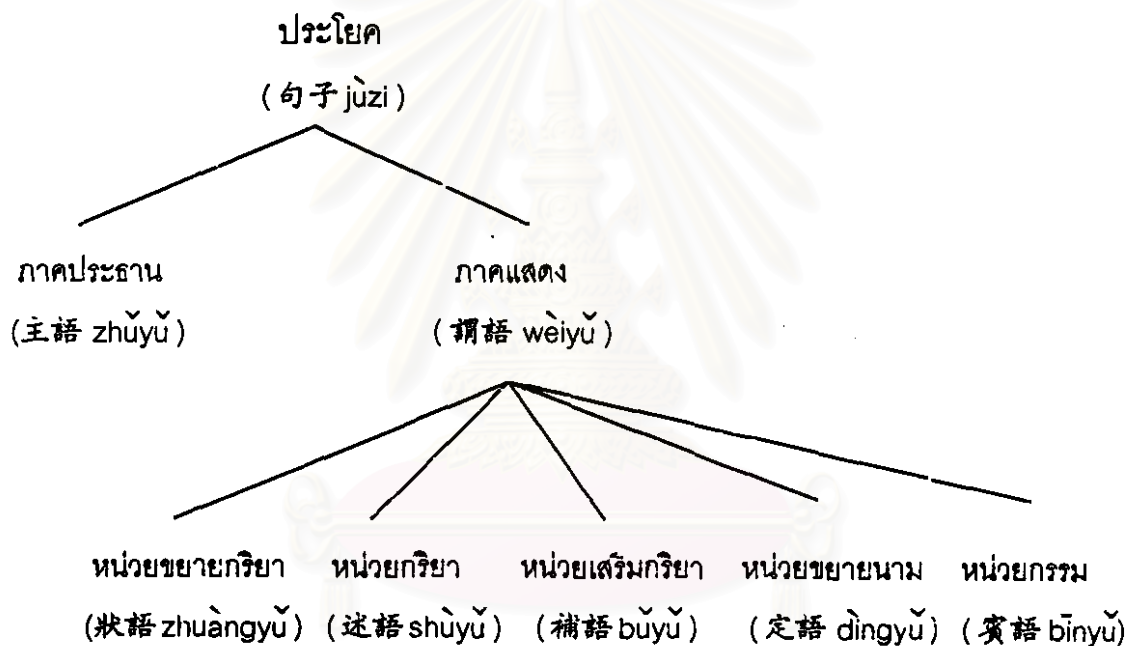
2) 放在桌上 fàng zài zhuōshàng วางอยู่บนโต๊ะ

zài zhuōshàng “อยู่บนโต๊ะ” เป็นหน่วยเสริมกริยาที่บ่งบอกสถานที่

⁴ มีเพียงคำกริยาและคำคุณศัพท์เท่านั้นที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยกริยาได้ (Mǎ Zhēn, 1998: 83)

จากที่กล่าวมาข้างต้นนี้ พอจะสรุปได้ว่า หน่วยเสริมกริยาคือส่วนประกอบที่อยู่ข้างหลังหน่วยกริยา เพื่อทำหน้าที่เสริมขยายหรือเพิ่มเติมความหมายของหน่วยกริยาให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

ตำแหน่งของหน่วยเสริมกริยาจะเหมือนหน่วยกรรมคือ ต้องวางไว้ข้างหลังหน่วยกริยา แต่หน่วยกรรมเป็นเป้าหมายกริยา และคำที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมส่วนมากเป็นคำนาม ส่วนหน่วยเสริมกริยา โดยมากจะเป็นคำประเภทอื่นเช่น คำกริยา คำคุณศัพท์ คำวิเศษณ์ (及 hēn และข้างหน้าต้องมี 得 de) และบุพบทวลี คำนามทั่วไปทำหน้าที่เป็นหน่วยเสริมกริยาไม่ได้ คำกริยาหรือคำคุณศัพท์ซึ่งตามด้วยหน่วยเสริมกริยาที่ต่างกัน จะมีความหมายที่แตกต่างกันไป คำที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยเสริมกริยาจะเรียกว่าคำเสริมกริยา แผนผังข้างล่างนี้ จะแสดงให้เห็นตำแหน่งหน่วยเสริมกริยา และคำที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยเสริมกริยาได้

คำกริยา

คำคุณศัพท์

คำวิเศษณ์

บุพบทวลี

ตัวอย่างประโยค

我	剛	吃	下	兩片	藥。
ฉัน	เพิ่ง	กิน	ลง	สองเม็ด	ยา

ฉันเพิ่งกินยาลงไปสองเม็ด

ในภาษาไทยก็มีคำเสริมกริยาเหมือนกัน แต่ ดร. นววรรณ พันธุเมธา เรียกคำชนิดนี้ว่าคำขยายกริยา คำขยายกริยาส่วนมากจะอยู่ใกล้คำกริยา คืออยู่หน้าหรือหลังคำกริยา แต่ก็มีบ้างที่มีคำขึ้นมาก่อนระหว่างคำกริยาและคำขยายกริยา⁵ ตัวอย่าง

1) นิดเดินไป

คุณแม่เอาแหวนใส่ไว้ในกระเป๋า (คำขยายกริยาอยู่หลังคำกริยา)

2) เขาตั้งใจทำงาน

เขาเริ่มพูด (คำขยายกริยาอยู่หน้าคำกริยา)

3) เขาปักดอกไม้ไว้ 1 ดอก (มีคำ ดอกไม้ มาคั่นระหว่างคำกริยาและคำขยายกริยา)

เขาวางแจกันไว้บนโทรทัศน์ (มีคำ แจกัน มาคั่นระหว่างคำกริยาและคำขยายกริยา)

แต่ในภาษาจีน คำที่อยู่หน้าคำกริยาหรือคำคุณศัพท์(หน่วยหลัก) ทำหน้าที่ขยายกริยา จะเรียกว่า หน่วยขยายกริยา (状语 zhuàngyǔ) Lü Shūxiāng (1984: 542) กล่าวว่าคำวิเศษณ์⁶ คำคุณศัพท์ คำนามบอกสถานที่ และคำนามบอกเวลา สามารถทำหน้าที่เป็นหน่วยขยายกริยาได้ โดยทั่วไปแล้ว คำนามและคำกริยาไม่สามารถทำหน้าที่เป็นหน่วยขยายกริยาได้ คำที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยขยายกริยาจะเรียกว่าคำขยายกริยา ตัวอย่าง

1) 他非常高兴。

Tā fēicháng gāoxìng

เขาดีใจมาก

fēicháng “มาก” เป็นหน่วยขยายกริยาของ gāoxìng “ดีใจ”

2) 我們一定努力工作。

Wǒmen yídìng nǚnì gōngzuo.

พวกเราจะขยันทำงานอย่างแน่นอน

nǚnì “ขยัน” เป็นหน่วยขยายกริยาของ gōngzuo “ทำงาน”

⁵ คำขยายคือคำที่ใช้ขยายคำหลัก หรือขยายคำด้วยตัวเองเช่น เขาเดินออกไป “ออก” ขยาย “เดิน” และ “ไป” ขยาย “ออก”

คำขยายมีอยู่ 4 ประเภท (1) คำที่ขยายได้ทั้งคำนามและกริยา (2) คำที่ขยายคำนาม (3) คำที่ขยายกริยา (4) คำที่ขยายคำบอกจำนวน (นววรรณ พันธุเมธา , 2526 :23)

⁶ ตำแหน่งและหน้าที่เฉพาะของคำวิเศษณ์ คือทำหน้าที่เป็นหน่วยขยายกริยา (Zhū Déxī , 1997: 152)

ในภาษาจีน คำเสริมกริยาจะอยู่หลังหน่วยกริยาเท่านั้น ซึ่งต่างกับคำขยายกริยาในภาษาจีนที่จะอยู่หน้ากริยา แต่ในภาษาไทยคำขยายกริยาสามารถไว้หน้าหรือหลังหน่วยกริยา ตำแหน่งและหน้าที่ของคำขยายกริยาในภาษาไทย จะกว้างกว่าคำเสริมกริยาในภาษาจีน หรือพูดได้ว่าคำเสริมกริยาในภาษาจีนเป็นเพียงส่วนหนึ่งของคำขยายกริยาในภาษาไทยเท่านั้น

ตารางรูปประโยคข้างล่างนี้จะแสดงประโยคที่มีหน่วยเสริมกริยา หน่วยขยายกริยาในภาษาจีน และคำขยายกริยาในภาษาไทย และจะแสดงให้เห็นตำแหน่งหน่วยเสริมกริยา หน่วยขยายกริยา หน่วยกริยาในภาษาจีน และคำขยายกริยาในภาษาไทย

ตัวอย่างประโยค	ประโยคภาษาจีน			ประโยคภาษาไทย		
	ตำแหน่ง		หน้าที่ ในประโยค	ตำแหน่ง		หน้าที่ ในประโยค
	อยู่หน้า กริยา	อยู่หลัง กริยา		อยู่หน้า กริยา	อยู่หลัง กริยา	
1) 他說起來。 Tā shuōqǐlai . เขาพูดขึ้นมา	—	✓	หน่วย เสริมกริยา	—	✓	คำขยาย กริยา
2) 他說得好。 Tā shuōdehǎo. เขาพูดได้ดี	—	✓	"	—	✓	"
3) 慢慢說。 Mànmàn shuō. พูดช้าๆ	✓	—	หน่วย ขยาย กริยา	—	✓	"
4) 認真地工作 rènzhēnde gōngzuò ทำงานอย่างตั้งใจ	✓	—	"	—	✓	"
5) 他開始說。 Tā kāishǐ shuō. เขาเริ่มพูด	✓	—	หน่วย กริยา	✓	—	"
6) 他停止說。 Tā tíngzhǐ shuō เขาหยุดพูด	✓	—	"	✓	—	"

2.2 ชนิดของหน่วยเสริมกริยา

หน่วยเสริมกริยาในภาษาจีนทำหน้าที่อธิบายความหมายของคำกริยาที่อยู่ข้างหน้า ชนิดของหน่วยเสริมกริยาที่ต่างกัน เมื่ออยู่หลังคำกริยาหรือคำคุณศัพท์ ก็จะทำให้ความหมายที่แตกต่างกันไป คำเสริมกริยาอาจเป็นคำที่แสดงอาการ คำบอกทิศทางหรือบ่งว่ามากน้อยเพียงไรก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่า คำเสริมกริยานั้นไปเสริมกริยาอะไร ในลักษณะใด ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว หน่วยเสริมกริยาจะแบ่งได้เป็น 5 ชนิด (Mǎ Zhēn , 1998: 84-90) คือ หน่วยเสริมกริยาบอกผล (結果補語 jiéguǒ bǔyǔ) หน่วยเสริมกริยาบอกทิศทาง (趨向補語 qūxiàng bǔyǔ) หน่วยเสริมกริยาบอกความเป็นไปได้หรือไม่ได้ (可能補語 kěnéng bǔyǔ) หน่วยเสริมกริยาบอกระดับ (程度補語 chéngdù bǔyǔ) และหน่วยเสริมกริยาบอกเวลาหรือสถานที่ (時地補語 shídì bǔyǔ)

2.2.1 หน่วยเสริมกริยาบอกผล

หน่วยเสริมกริยาบอกผลจะแสดงผลต่างๆของกริยา คำที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยเสริมกริยาบอกผล อาจเป็นคำคุณศัพท์หรือคำกริยาก็ได้ ตัวอย่าง

คำกริยา + คำคุณศัพท์	1) 洗乾淨	xǐgānjìng	ซักสะอาด
	2) 看明白	kànmingbai	อ่านเข้าใจ
คำกริยา + คำกริยา	3) 看見	kànjiàn	มองเห็น
	4) 聽懂	tīngdǒng	ฟังเข้าใจ

ในตัวอย่างที่ 1 ผลของ ซัก คือ สะอาด ตัวอย่างที่ 2 ผลของ อ่าน คือ เข้าใจ หลังหน่วยเสริมกริยาบอกผลสามารถเติมปัจจัย了 le “แล้ว” และ 過 guo “เคย...” ได้ เช่นตัวอย่างที่ 1 洗乾淨了 xǐgānjìngle “ซักสะอาดแล้ว” และ ตัวอย่างที่ 3 看見過熊貓 kànjiànguò xióngmāo “เคยเห็นหมีแพนด้า” (Zhū Dèxī , 1997:126)

2.2.2 หน่วยเสริมกริยาบอกทิศทาง

คำที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยเสริมกริยาชนิดนี้โดยทั่วไปจะเป็นคำกริยาบอกทิศทาง ความหมายของหน่วยเสริมกริยาบอกทิศทางนี้แบ่งได้เป็น 2 ชนิด

1. แสดงทิศทางของกริยา ตัวอย่าง

- 1) 走下來 zǒuxialai เดินลงมา
- 2) 拿出 náchu เอาออก
- 3) 跳上車 tiàoshàng chē กระโดดขึ้นรถ

2. แสดงความหมายโดยนัย ตัวอย่าง

- 4) 看來 kànlai พิจารณาดูแล้ว (แสดงถึงการคาดคะเน)

5) 关上 guānshang ปิดแล้ว (แสดงถึงสำเร็จลุล่วง)

6) 唱起来 chàngqilai ร้องขึ้นมา (แสดงว่าการร้องเพลงได้เริ่มขึ้นแล้วและจะยังดำเนินต่อไป)

หลังหน่วยเสริมกริยาบอกทิศทางนี้สามารถเติมปัจจัย了 le “แล้ว” ได้ เช่น ตัวอย่างที่ 1 走下来了 zǒuxialai le “เดินลงมาแล้ว” แต่ไม่สามารถเติมปัจจัย 过 guo “เคย...” ได้ เช่น *走下来过 * zǒuxialai guo⁷

2.2.3 หน่วยเสริมกริยาบอกความเป็นไปได้หรือไม่ได้

หน่วยเสริมกริยานี้แสดงถึงความเป็นไปได้ของการกระทำว่า สามารถบรรลุผลได้หรือไม่ โดยทั่วไปแล้วโครงสร้างแบบหน่วยกริยา-หน่วยเสริมกริยาที่บอกผลหรือทิศทาง ที่กล่าวข้างต้นนั้น ระหว่างคำกริยาและคำเสริมกริยา เมื่อแทรกคำว่า 得 de “ได้” หรือ 不 bù “ไม่” เข้าไปแล้ว หน่วยเสริมกริยานั้นก็จะกลายเป็น หน่วยเสริมกริยาที่บอกความเป็นไปได้หรือไม่ได้ คำว่า de บ่งบอกความเป็นไปได้⁸ ของคำกริยา คำว่า bù จะบ่งบอกความเป็นไปไม่ได้ของกริยา ตัวอย่าง

1) 看完 kànwán อ่านจบ (หน่วยเสริมกริยาบอกผล)

——▶ 看得完 kàndewán อ่านจบได้ (บอกความเป็นไปได้)

——▶ 看不完 kànbuwán อ่านไม่จบ (บอกความเป็นไปไม่ได้)

2) 洗干净 xǐgānjìng ชักสะอาด (หน่วยเสริมกริยาที่บอกผล)

——▶ 洗得干净⁹ xǐdegānjìng ชักสะอาด (บอกความเป็นไปได้)

⁷ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะใช้เครื่องหมาย * หน้าข้อความหรือประโยคที่ใช้ไม่ได้ เพราะผิดไวยากรณ์หรือไม่มีความสมบูรณ์ถูกต้อง

⁸ หน่วยเสริมกริยาบอกความเป็นไปได้ ไม่สามารถเติม bù แสดงรูปปฏิเสธ เช่น *看得不完 * kànde bù wán รูปปฏิเสธบอกความเป็นไปไม่ได้คือ 看不完 kànbuwán “อ่านไม่จบ”

⁹ หน่วยกริยา+de+หน่วยเสริมกริยา บางประโยคสามารถเป็นหน่วยเสริมกริยาบอกความเป็นไปได้หรือไม่ได้ หรือเป็นหน่วยเสริมกริยาบอกระดับ แล้วแต่บริบท เช่น 洗干净 xǐgānjìng “ชักสะอาด” บางครั้งมีความหมายว่า 能洗干净 néng xǐgānjìng “สามารถชักสะอาด” บางครั้งมีความหมายว่า 洗得很干净 xǐdegānjìng “ชักได้สะอาดมาก” ความหมายแรกเป็นหน่วยเสริมกริยาบอกความเป็นไปได้หรือไม่ได้ เน้นเสียงที่ 洗 xǐ “ชัก” ความหมายหลังเป็นหน่วยเสริมกริยาบอกระดับ เน้นเสียงที่ 干净 gānjìng “สะอาด” สัมภาษณ์ Lù Jiānmíng, คาสตราจารย์ คณะภาษาและวรรณคดี แห่งมหาวิทยาลัยปักกิ่ง 15 มกราคม 2543

- 洗不乾淨 xǐbùgānjìng ชักไม่สะอาด (บอกความเป็นไปไม่ได้)
- 3) 走進去 zǒujìnqu เดินเข้าไป (หน่วยเสริมกริยาบอกทิศทาง)
- 走得進去 zǒudejìnqu เดินเข้าไปได้ (บอกความเป็นไปได้อีก)
- 走不進去 zǒubùjìnqu เดินเข้าไปไม่ได้ (บอกความเป็นไปไม่ได้)
- 4) 答上了 dáshàngle ตอบได้ (หน่วยเสริมกริยาบอกผล)
- 答得上 dádeishàngle ตอบได้ (บอกความเป็นไปได้อีก)
- 答不上 dábùshàngle ตอบไม่ได้ (บอกความเป็นไปไม่ได้)

หลังหน่วยกริยาบอกความเป็นไปได้อีกหรือไม่ได้ จะตามด้วยปัจจัย le และ guo ไม่ได้ (Zhào Yuánrèn 1979:206) เช่น *答得上了 *dádeshàngle *答得上邊 *dádeshàngguoc

ระหว่างหน่วยกริยาและหน่วยเสริมกริยาที่แทรกคำว่า 得 de แสดงรูปบอกเล่า หรือแทรกคำว่า 不 bù แสดงรูปปฏิเสธนั้น ถ้าหน่วยเสริมกริยานั้นไม่ใช่หน่วยเสริมกริยาบอกผลหรือบอกทิศทาง ก็จะไม่แสดงถึงความเป็นไปได้หรือไม่ได้ เช่น 問得好 wèndehǎo *喝得好 chāngdehǎo ซึ่งเป็นหน่วยเสริมกริยาที่บ่งบอกระดับดังจะกล่าวในข้อต่อไป

2.2.4 หน่วยเสริมกริยาบอกระดับ

หน่วยเสริมกริยาที่บอกระดับมีทั้งแบบที่แทรกคำ 得 de ตรงระหว่างหน่วยกริยากับหน่วยเสริมกริยา และแบบไม่แทรกคำ de ดังนี้

1. ระหว่างหน่วยกริยากับหน่วยเสริมกริยา แทรกคำว่า 得 de ได้ ตัวอย่าง

1) 問得好	wènde hǎo	ถามได้ดี
2) 漂亮得很	piàoliàngde hěn	สวยมาก
3) 布置得漂亮	bùzhìde piàoliàng	จัดได้สวย

ระหว่างหน่วยกริยาและหน่วยเสริมกริยาเมื่อแทรกคำว่า 得 de แล้ว ถ้าหน่วยเสริมกริยาเป็นคำคุณศัพท์ก็จะมีรูปปฏิเสธได้ เช่น 問得不好 wènde bùhǎo "ถามได้ไม่ดี" 布置得不漂亮 bùzhìde bù piàoliàng "จัดได้ไม่สวย" แต่ถ้าหน่วยเสริมกริยาเป็นคำวิเศษณ์จะไม่มีรูปปฏิเสธ เช่น *漂亮得不很 *piàoliàng de bù hěn

2. ระหว่างหน่วยกริยากับหน่วยเสริมกริยา ไม่แทรกคำว่า 得 de แต่หลังคำเสริมกริยาจะต้องลงปัจจัย -le- ตัวอย่าง

- 1) 苦極了 kǔjíle ขมเหลือเกิน ลำบากเหลือเกิน

- 2) 熱死了¹⁰ rèsiǐle ร้อนจะตาย
 3) 高興壞了¹⁰ gāoxìng huàile ดีใจแย่เลย

หน่วยเสริมกริยาชนิดนี้ คำที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยกริยาต้องเป็นคำคุณศัพท์ ส่วนคำที่สามารถทำหน้าที่เป็นหน่วยเสริมกริยานั้น มีไม่มากนักและต้องเป็นคำพยางค์เดียวเช่น 極 jí "อย่างยิ่ง" 死 sǐ "แสดงถึงจุดขีดสุด" 壞 huài "แย่" 透 tòu "ที่สุด" 多 duō "มาก" เป็นต้น นอกจากนี้หลังหน่วยเสริมกริยาต้องเติมปัจจัย le ถ้าไม่เติมปัจจัย le จะเป็นประโยคที่ผิดไวยากรณ์และไม่ได้ความสมบูรณ์ถูกต้อง (Mǎ Zhēn, 1998:89) เช่น *苦極 *kǔjí เมื่อเติมปัจจัย le แล้วจะไม่มีรูปแบบปฏิเสธ *苦不極了 *kǔbùjíle และระหว่างหน่วยกริยาและหน่วยเสริมกริยา ไม่สามารถเติม 得 de ได้ *苦得極了 *kǔdejíle

2.2.5 หน่วยเสริมกริยาบอกสถานที่หรือเวลา

ส่วนที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยเสริมกริยาเพื่อบอกสถานที่หรือเวลาจะต้องอยู่ในรูป คำเสริมกริยา ซึ่งรวมบุพบทและหน่วยกรรมได้ด้วย ตัวอย่าง

- 1) 生在北京 shēng zài Běijīng เกิดที่ปักกิ่ง (บ่งบอกสถานที่)
- 2) 生于一九五二年 shēng yú yījiǔwǔèr nián เกิดเมื่อปี 1952 (บ่งบอกเวลา)
- 3) 寫到晚上十點 xiě dào wǎnshàng shídiǎn เขียนถึงสี่ทุ่ม (บ่งบอกเวลา)

2.3 ลักษณะทางไวยากรณ์ของหน่วยเสริมกริยา

1. หน่วยเสริมกริยาจะต้องอยู่หลังคำกริยาหรือคำคุณศัพท์ที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยกริยา ตัวอย่าง

- 1) 他走上來了。Tā zǒushànglai le. เขาเดินขึ้นมาแล้ว
- 2) 妹妹胖起來了。Mèimei pàngqǐlai le. น้องสาวอ้วนขึ้นแล้ว

¹⁰ คำ sǐ แสดงว่าถึงจุดขีดสุด และ huài "แย่" เมื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยเสริมกริยา ที่แสดงความหมายโดยนัยแล้ว จะแตกต่างกับคำ sǐ และ huài ซึ่งแสดงความหมายโดยตรง ที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยเสริมกริยาบอกผล เช่น 打死一隻狗 dǎsǐ yīzhī gǒu "ตีหมาตายหนึ่งตัว" และ 把衣服扯壞了 bǎ yīfu chěhuài le "ฉีกเสื้อผ้าจนเสีย"

ตัวอย่างที่ 1 走 zǒu "เดิน" เป็นคำกริยาทำหน้าที่เป็นหน่วยกริยา 上來 shànglái "ขึ้นมา" เป็นหน่วยเสริมกริยา ตัวอย่างที่ 2 升 pàng "ช้วน" เป็นคำคุณศัพท์ทำหน้าที่เป็นหน่วยกริยา 起來 qǐlái "ขึ้น" เป็นหน่วยเสริมกริยา

2. โดยทั่วไปหน่วยเสริมกริยาจะเป็นคำกริยา คำคุณศัพท์ วลีบอกสถานที่และเวลา และคำวิเศษณ์บางคำ ตัวอย่าง

- 1) 他走上來了。Tā zǒushànglái le. เขาเดินขึ้นมาแล้ว
(shànglái "ขึ้นมา" เป็นคำกริยาบอกทิศทาง)
- 2) 衣服洗乾淨了。Yīfu xǐgānjìng le. เสื้อผ้าซักสะอาดแล้ว
(gānjìng "สะอาด" เป็นคำคุณศัพท์)
- 3) 生于一九五二年。Shēng yú yījiǔwǔèr nián เกิดเมื่อปี 1952
(yú yījiǔwǔèr nián "เมื่อปี 1952" เป็นวลีบอกเวลา)
- 4) 生在泰國。Shēng zài Tàiguó เกิดที่เมืองไทย
(zài Tàiguó "ที่เมืองไทย" เป็นวลีบอกสถานที่)
- 5) 天氣熱得很。Tiānqì rè de hěn อากาศร้อนมาก
(hěn "มาก" เป็นคำวิเศษณ์ และหน้า hěn ต้องมีคำช่วย de)

3. ระหว่างหน่วยกริยากับหน่วยเสริมกริยาอาจแทรกคำช่วย 得 de ได้ ตัวอย่าง

- 1) 他跑得快。Tā pǎodekuài. เขาวิ่งได้เร็ว
(de อยู่ระหว่าง หน่วยกริยา pǎo "วิ่ง" และ หน่วยเสริมกริยา kuài "เร็ว")
- 2) 衣服洗得乾淨。Yīfu xǐdegānjìng. เสื้อผ้าซักได้สะอาด
(de อยู่ระหว่าง หน่วยกริยา xǐ "ซัก" และ หน่วยเสริมกริยา gānjìng "สะอาด")

4. ถ้าคำกริยามีหน่วยกรรม โดยทั่วไปหน่วยกรรมนี้จะอยู่หลังหน่วยเสริมกริยา ตัวอย่าง

- 1) 弟弟跳下水。Dìdì tiàoxià shuǐ. น้องชายกระโดดลงน้ำ
(shuǐ "น้ำ" ทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรม อยู่หลังหน่วยเสริมกริยา xià "ลง")
- 2) 叫不出名字。Jiàobuchū míngzì. เรียกชื่อไม่ออก
(míngzì "ชื่อ" ทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมอยู่หลังหน่วยเสริมกริยา chū "ออก")

2.4 ความหมายและการใช้คำเสริมกริยาบอกทิศทาง

ในภาษาไทย มีคำไวยกรณ์ชนิดหนึ่งใช้หลังคำกริยา ทำหน้าที่ขยายความหมายของกริยาที่อยู่ข้างหน้าให้ได้ความสมบูรณ์ โดยแสดงทิศทางหรือแสดงความหมายอย่างใดอย่างหนึ่งแล้วแต่

กรณี คำชนิดนี้เรียกว่า คำขยายกริยา เช่น "ไป มา ขึ้น ลง เข้า ออก" เป็นคำกริยาแสดงอาการชนิดบอกทิศทางช่วยขยายความหมายของกริยาที่แสดงการเคลื่อนที่ ว่าเคลื่อนที่ไปในทิศทางใด (นววรรณ พันธุเมธา 2526: 31) ตัวอย่าง

เขาเดินไป	เขาวิ่งมา
เขาลุกขึ้น	เขานั่งลง

และคำกริยาแสดงอาการชนิดบอกทิศทางนี้ ยังช่วยขยายความหมายของกริยาซึ่งไม่ใช่กริยาที่แสดงการเคลื่อนที่ เพื่อบ่งว่าเปลี่ยนแปลงกริยาไปอย่างไร ตัวอย่าง

ไป เมื่ออยู่หลังคำกริยา มักแสดงถึงการกระทำที่ดำเนินต่อไปในอนาคต เช่น ทำไป รู้ไป สอนไป
มา เมื่ออยู่หลังคำกริยา มักแสดงถึงการกระทำที่ผ่านมาในอดีต เช่น เห็นมา ช่วยมา สอนมา
ขึ้น เมื่ออยู่หลังคำคุณศัพท์ มักแสดงถึงการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี เช่น เจริญขึ้น ดีขึ้น
ลง เมื่ออยู่หลังคำคุณศัพท์ มักแสดงถึงการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เสื่อม เช่น ดำลง ผอมลง
เข้า เมื่ออยู่หลังคำกริยา มักแสดงถึงการเร่งการกระทำของกริยา เช่น พุดเข้า ทำเข้า กินเข้า
ออก เมื่ออยู่หลังคำกริยา มักแสดงความหมายว่าสามารถกระทำได้ เช่น ยิ้มออก อ่านออก

ในภาษาจีนก็มีคำชนิดนี้เหมือนกัน โดยคำชนิดนี้จะมีรูปเหมือนคำกริยา แต่ตำแหน่งและหน้าที่ต่างกัน ความหมายก็ต่างกัน เช่น คำ 上 shàng "ขึ้น" 下 xià "ลง" 去 qù "ไป" 來 lái "มา" 進 jìn "เข้า" 出 chū "ออก" เป็นต้น คำชนิดนี้คือ คำกริยาบอกทิศทาง (趋向动词 qūxiàng dòngcí) ที่แสดงความหมายการบ่งบอกทิศทาง เช่น 上 shàng "ขึ้น" แสดงทิศทางจากที่ต่ำไปยังที่สูง 下 xià "ลง" แสดงทิศทางจากที่สูงไปยังที่ต่ำ 进 jìn "เข้า" แสดงทิศทางจากจุดหนึ่งเข้าหาอีกจุดหนึ่ง 出 chū "ออก" แสดงทิศทางจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง

ในภาษาจีน เมื่อคำกริยาบอกทิศทางทำหน้าที่เป็นหน่วยเสริมกริยา จะยังคงมีความหมายบอกทิศทางอยู่ โดยเสริมความหมายของกริยาที่แสดงการเคลื่อนที่ ว่าเคลื่อนที่ไปในทิศทางใด

ตัวอย่าง	走上	zǒushàng	เดินขึ้น
	坐下	zuòxià	นั่งลง
	跑来	pǎolái	วิ่งมา

คำกริยาบอกทิศทางเมื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยเสริมกริยา จะมีความหมายบอกทิศทางเหมือนเดิมหรือแตกต่างไปจากเดิมบ้าง เราเรียกหน่วยเสริมกริยาชนิดนี้ว่า หน่วยเสริมกริยาบอกทิศทาง (趋向补语 qūxiàng bǔyǔ) หน่วยเสริมกริยาบอกทิศทางนี้ ยังช่วยเสริมความหมายของกริยาซึ่งไม่ใช่กริยาที่แสดงการเคลื่อนที่ เพื่อบ่งบอกความหมายโดยนัยของคำเสริมกริยาบอกทิศทางได้ด้วย (Mǎ Zhēn, 1998 :86-87)

ตัวอย่าง 看来 kànlái ดู+มา = ดูไปแล้ว (แสดงความหมายคาดคะเน)

關上 guānshàng ปิด+ขึ้น = ปิดแล้ว (แสดงถึงเสร็จแล้ว เสร็จสมบูรณ์)

唱起來 chàngqǐlái ร้อง+ขึ้นมา = ร้องเพลงขึ้นมา

(แสดงถึงการกระทำว่าได้เริ่มขึ้นและยังดำเนินอยู่)

Liú Yuèhuá (劉月華, 1998: 1) กล่าวว่าหน่วยเสริมกริยาบอกทิศทางคือ คำกริยาบอกทิศทางที่อยู่หลังคำกริยาหรือคำคุณศัพท์ โดยทำหน้าที่เสริมความหมายคำที่อยู่ข้างหน้าให้สมบูรณ์

Lǐ Déjīn และ Chéng Měizhēn (李德津 และ 程美珍, 1988: 319) กล่าวว่า คำหรือวลีที่ทำหน้าที่เสริมแสดงทิศทางของคำกริยาในภาคแสดงก็คือหน่วยเสริมกริยาบอกทิศทาง

Zhū Déxī (朱德熙, 1997: 128) กล่าวว่า คำกริยาบอกทิศทาง 來 lái “มา” 去 qù “ไป” 進 jìn “เข้า” 出 chū “ออก” 上 shàng “ขึ้น” 下 xià “ลง” 回 huí “กลับ” 過 guò “ผ่าน” 起 qǐ “ขึ้น” 開 kāi “เปิด” เป็นต้น เมื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยเสริมกริยาจะเรียกว่า หน่วยเสริมกริยาบอกทิศทาง จากที่กล่าวมาข้างต้นนี้ นักวิชาการทั้งสามท่าน ได้ให้ความหมายของหน่วยเสริมกริยาที่คล้ายกันซึ่งสรุปได้ว่า หน่วยเสริมกริยาคือ คำกริยาบอกทิศทางที่อยู่หลังหน่วยกริยาโดยทำหน้าที่เสริมความหมายคำที่อยู่ข้างหน้าให้ได้ความสมบูรณ์

คำกริยาบอกทิศทางในภาษาจีน มีทั้งหมด 24 คำ (Mǎ Zhēn, 1998: 85) แบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่มคือ

กลุ่มที่ 1 來 lái “มา” 去 qù “ไป” สองคำนี้เป็นคำพยางค์เดียว (單純詞 dān chún cí) ที่แสดงทิศทางของกริยานั้นๆ ว่าเคลื่อนที่ไปในทิศทางที่เข้าหาตัวผู้พูด หรือในทิศทางที่ออกจากตัวผู้พูด โดยใช้ตำแหน่งของผู้พูดหรือจุดยืนของผู้พูดเป็นหลัก

กลุ่มที่ 2 上 shàng “ขึ้น” 下 xià “ลง” 進 jìn “เข้า” 出 chū “ออก” 回 huí “กลับ” 過 guò “ข้าม” 起 qǐ “ขึ้น” 開 kāi “เปิด” แปรคำนี้เป็นคำพยางค์เดียว ที่แสดงทิศทางโดยอาศัยตำแหน่งเดิมของผู้พูดเป็นหลัก

กลุ่มที่ 3 上來 shànglái “ขึ้นมา” 下去 xiàqu “ลงไป” 進來 jìnlái “เข้ามา” 回來 huílái “กลับมา” 過來 guòlái “ข้ามมา” 起來 qǐlái “ขึ้นมา” 開來 kāilái “เปิดมา” 上去

¹¹ คำกริยาบอกทิศทาง 起 qǐ “ขึ้น” และ 開 kāi “เปิด” จะผสมได้เฉพาะกับ 來 lái “มา” จะไม่ผสมกับ 去 qù “ไป” ซึ่งในภาษาจีนกลางจะไม่มีคำ *起去 *qǐqu และ *開去 *kāiqu

คำว่า 開來 kāilái “เปิดมา” เป็นคำไม่อิสระ ไม่สามารถใช้เป็นภาคแสดงตามลำพังได้ เช่น *他開來了 *tā kāilái le จะต้องใช้ตามหลังคำกริยาเท่านั้น เช่น 打開來 dǎkāilái “เปิดออกมา” 分開來 fēnkāilái “แยกออกมา” (Zhū Déxī, 1997: 128)

shàngqu “ขึ้นไป” 下去 xiàqu “ลงไป” 進去 jìnqu “เข้าไป” 出去 chūqu “ออกไป” 回去 huíqu “กลับไป” 過去 guòqu “ข้ามไป” รวม 14 คำ

คำกริยากลุ่มนี้ได้มาจากการนำคำกริยาบอกทิศทางกลุ่มที่ 2 ผสมกับกลุ่มที่ 1 โดยทั่วไปจะเรียกคำชนิดนี้ว่าคำกริยาผสมบอกทิศทาง (複合趨向動詞 fùhé qūxiàngdòngcí) ทิศทางที่แสดงของคำกลุ่มนี้ จะเกี่ยวเนื่องกับตำแหน่งจุดยืนของผู้พูด

ตารางข้างล่างนี้ คือคำกริยาบอกทิศทางทั้ง 3 กลุ่ม

กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่ 3 ทิศทาง	上	下	進	出	回	過	起	開
來	上來	下來	進來	出來	回來	過來	起來	開來
去	上去	下去	進去	出去	回去	過去	—	—

คำกริยาบอกทิศทาง เมื่ออยู่หลังหน่วยกริยาแล้ว จะทำหน้าที่เป็นหน่วยเสริมกริยาบอกทิศทาง เรียกว่าคำเสริมกริยาบอกทิศทาง ความหมายของคำเสริมกริยาบอกทิศทางจะมีความหมายอยู่สองความหมาย คือ ความหมายโดยตรง และความหมายโดยนัย (Mǎ Zhēn, 1998:86)

2.4.1 ความหมายโดยตรง

ความหมายโดยตรงคือ การบ่งบอกทิศทางเคลื่อนที่ของบุคคลหรือสิ่งของ หน่วยเสริมกริยาบอกทิศทางจะเสริมกริยาที่แสดงการเคลื่อนที่ หรือที่เกิดจากกริยาแสดงอาการ หน่วยเสริมกริยาบอกทิศทางซึ่งแสดงความหมายโดยตรงนี้มีทั้งชนิดพยางค์เดียวและสองพยางค์

1. คำกริยาบอกทิศทางพยางค์เดียว ที่ทำหน้าที่เป็นคำเสริมกริยาบอกทิศทาง

ตัวอย่าง 走來 zǒulai เดินมา 拿來 nálai เขามา
送去 sòngqu ส่งไป 跑去 pǎoqu วิ่งไป
走上 zǒushang เดินขึ้น 坐下 zuòxia นั่งลง

2. คำกริยาผสมบอกทิศทางสองพยางค์ที่ทำหน้าที่เป็นคำเสริมกริยาบอกทิศทาง

ตัวอย่าง 跑出去 pǎochūqu วิ่งออกไป 走出來 zǒuchūlai เดินออกมา
爬上去 páshàngqu ปีนขึ้นไป 飛上來 fēishànglai ปีนขึ้นมา
跳下去 tiàoxiàqu กระโดดลงไป 站起來 zhànqǐlai ยืนขึ้นมา

2.4.2 ความหมายโดยนัย

ความหมายโดยนัยคือ ความหมายที่ไม่แสดงทิศทาง แต่จะมีความหมายอื่นแฝงอยู่และความหมายจะแตกต่างกันไป คำเสริมกริยาบอกทิศทางที่ต่างกัน เมื่ออยู่หลังคำกริยาที่แตกต่างกัน ความหมายก็จะแตกต่างกันไป คำเสริมกริยาบอกทิศทางแสดงความหมายโดยนัยแบ่งออกได้ดังนี้

1. บางคำแสดงความหมายคาดคะเน

ตัวอย่าง 看来 kànlai ดู + มา = ดูเหมือนว่า / ดูไปแล้ว
说来 shuōlai พูด + มา = ว่าไปแล้ว / พูดไปแล้ว
看上去 kànshàngqu ดู + ขึ้นไป = ดูไปแล้ว

2. บางคำแสดงถึงการเสร็จสิ้น หรือเสร็จสมบูรณ์

ตัวอย่าง 关上 guānshang ปิด + ขึ้น = ปิด
穿上 chuānshang ใส่ + ขึ้น = ใส่
脱下 tuōxia ถอด + ลง = ถอดออก

3. บางคำแสดงถึงการกระทำว่าได้เริ่มขึ้น และยังคงดำเนินอยู่ หรือ แสดงถึงสภาพการณ์บางอย่างที่เริ่มเกิดขึ้น หรือระดับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ตัวอย่าง 唱起来 chàngqilai ร้อง + ขึ้นมา = ร้อง(เพลง)ขึ้นมา
好起来 hǎoqilai ดี + ขึ้นมา = ดีขึ้นมา ดีขึ้น
说起来 shuōqilai พูด + ขึ้นมา = พูดขึ้นมา

4. บางคำแสดงถึงการกระทำที่กำลังดำเนินอยู่ และจะดำเนินต่อไป หรือ แสดงถึงสภาพการณ์บางอย่างที่เกิดขึ้นแล้ว และจะดำเนินต่อไป

ตัวอย่าง 唱下去 chàngxiàqu ร้อง + ลงไป = ร้อง(เพลง)ต่อไป
说下去 shuōxiàqu พูด + ลงไป = พูดต่อไป
瘦下去 shòuxiàqu ผอม + ลงไป = ผอมลง

จากที่กล่าวมาข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่าเมื่อคำเสริมกริยาบอกทิศทางแสดงถึงความหมายโดยนัยนั้น ส่วนที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยหลักหรือหน่วยกริยาก็ไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นคำกริยา หรือ คำคุณศัพท์ เช่น 唱下去 chàngxiàqu ร้อง + ลงไป = ร้อง(เพลง)ต่อไป (唱 chàng "ร้อง" เป็นคำกริยา ทำหน้าที่เป็นหน่วยหลัก) 瘦下去 shòuxiàqu ผอม + ลงไป = ผอมลง (瘦 shòu "ผอม" เป็นคำคุณศัพท์ ทำหน้าที่เป็นหน่วยหลัก)

คำเสริมกริยาบอกทิศทางจะออกเสียงเป็นคำเสียงเบาเสมอ ยกเว้นในกรณีที่เป็นรูปบอกความเป็นไปได้หรือไม่ได้ จึงจะคงเสียงวรรณยุกต์เดิม (Zhào Yuánrèn , 1979 : 204)

ตัวอย่างที่ 1) 走上楼 zǒushàng lóu เดินขึ้นชั้นบน

跳下水 tiàoxià shuǐ กระโดดลงน้ำ

ตัวอย่างที่ 1 คำ shàng และ xià ออกเสียงเบา ฉะนั้นจึงไม่ใช่เครื่องหมายเสียงวรรณยุกต์

ตัวอย่างที่ 2) 说不上 shuōbushàng บอกไม่ถูก

吃不下 chībuxià กินไม่ลง

吃得下 chīdexià กินลง

ตัวอย่างที่ 2 เป็นหน่วยเสริมกริยาบอกทิศทางแสดงความหมายเป็นไปได้หรือไม่ได้ ฉะนั้นคำ shàng และ xià จึงยังคงเสียงวรรณยุกต์เดิม

ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยจะวิเคราะห์เฉพาะรายละเอียดของการใช้และความหมายของคำเสริมกริยาบอกทิศทางสองคำ คือ 上 shàng "ขึ้น" และ 下 xià "ลง" เท่านั้น

2.5 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคำเสริมกริยาบอกทิศทาง SHÀNG และ XIÀ ในภาษาจีน

คำ shàng และ xià จัดว่าเป็นคำที่มีหลายหน้าที่ การอธิบายในเรื่องของคำเสริมกริยาบอกทิศทาง shàng และ xià นี้มีนักวิชาการจีนหลายคน ทำการศึกษาวิจัยและให้คำอธิบายด้วยทฤษฎีที่ต่างกัน เพื่อที่จะจำแนกหน้าที่และความหมายของคำเสริมกริยาบอกทิศทางทั้งสองคำนี้ ต่อไปนี้จะได้กล่าวถึงแนวคิดและทฤษฎีของคำเสริมกริยาบอกทิศทาง shàng และ xià ของ Lǚ Shūxiāng Liú Yuèhuá และ Lú Fúbō

2.5.1 แนวคิดและทฤษฎีของ Lǚ Shūxiāng (吕叔湘)

Lǚ Shūxiāng (1996 : 419-498) จำแนกโครงสร้างและความหมายของคำ shàng และ xià ไว้ดังนี้

2.5.1.1 กริยา + shàng + [คำนาม]¹² โดยทั่วไปคำนามในที่นี้ จะหมายถึงผู้ถูกกระทำหรือผู้กระทำ

1. แสดงกริยาที่บ่งบอกผล

¹² คำที่อยู่ใน วงเล็บใหญ่ [ ] นี้หมายความว่าคำๆ นั้นจะมีหรือไม่ก็มีได้

(1) บางครั้งมีความหมายว่าประกบเข้าหากัน ตัวอย่าง

窗户关上了。

Chuānghu guānshàng le .

หน้าต่าง+ปิด+ขึ้น+แล้ว

หน้าต่างปิดเสียแล้ว

闭上眼睛了。

Bìshàng yǎnjīng le.

ปิด+ขึ้น+ตา+แล้ว

ปิดตาลงแล้ว

(2) บางครั้งมีความหมายว่าทำให้มีอยู่หรือเพิ่มเข้าไป ตัวอย่าง

戴上手套。

Dàishàng shǒutào.

ใส่(สวม)+ขึ้น + ถุงมือ

ใส่(สวม)ถุงมือ

在這兒寫上年月日。

Zàizhèr xiěshàng nián yuè rì.

ตรงนี้ + เขียน + ขึ้น + วันเดือนปี.

เขียนวันเดือนปีได้ตรงนี้

(3) บางครั้งมีความหมายว่าบรรลุจุดหมายหรือมาตรฐานที่แน่นอน ตัวอย่าง

他們都住上新房了。

Tāmen dōu zhùshàng xīnfáng le.

พวกเขา+ทั้งหมด+อาศัย + ขึ้น + บ้านใหม่ +แล้ว

พวกเขาทั้งหมดได้อาศัยอยู่ในบ้านใหม่แล้ว

電視機我們家也買上了。

Diànshìjī wǒmenjiā yě mǎishàng le.

โทรทัศน์+พวกเรา+บ้าน+ก็ + ซื้อ+ขึ้น+แล้ว

บ้านเราก็ได้ซื้อโทรทัศน์แล้ว

2. แสดงกริยาที่เริ่มดำเนินและยังจะดำเนินต่อไป ตัวอย่าง

他們議論上了。

Tāmen yìlùnshàng le.

พวกเขา+วิพากษ์วิจารณ์+ขึ้น+แล้ว

พวกเขาเริ่มวิพากษ์วิจารณ์กันแล้ว

孩子們又嚷嚷上了。

Háizimen yòu rāngrangshàng le.

พวกเด็ก+อีก+อะอะไวยวาย+ขึ้น+แล้ว

พวกเด็กเริ่มอะอะไวยวายอีกแล้ว

2.5.1.2 กริยา + shàng + คำบอกจำนวน ปกติมักจะแสดงถึงจำนวนตามที่ระบุไว้
ตัวอย่าง 每天只能睡上三四個小時。

Měitiān zhǐ néng shuìshàng sān sì gè xiǎoshí.

แต่ละวัน+ได้แค่+นอน + ขึ้น + สามสี่+ชั่วโมง

แต่ละวันสามารถนอนได้แค่สามสี่ชั่วโมง

沒說上幾句話車就停了。

Méi shuōshàng jǐjǔ huà chē jiù tíng le.

ไม่ได้+พูด+ขึ้น+ก็คำ+รถ+ก็+หยุด+แล้ว

พูดไม่ได้ก็คำรถก็หยุดแล้ว

2.5.1.3 กริยา + shàng + คำบอกสถานที่หรือตำแหน่ง

1. สามารถแสดงถึงทิศทางของคนหรือสิ่งของเคลื่อนที่จากที่ต่ำไปยังที่สูง ตัวอย่าง

跑上三樓

pǎoshàng sānlóu

วิ่ง+ขึ้น+ตาม+ชั้น

วิ่งขึ้นชั้นสาม

舉上頭頂

jǔshàng tóudǐng

ยก+ขึ้น+หัว+บน

ยก(ชู) ขึ้นบนหัว

2. บางครั้งไม่ได้แสดงถึงทิศทางของคนหรือสิ่งของเคลื่อนที่จากที่ต่ำไปยังที่สูง แต่จะมีความหมายว่าถึงจุดหมายที่แน่นอน ตัวอย่าง

送上門的東西還不買嗎?

Sòngshàng mén de dōngxi hái bù mǎi ma?

ส่ง+ขึ้น+ประตู+ที่+ของ+ยัง+ไม่+ชื่อ+หรือ
ของที่ส่งถึงบ้านยังไม่ชื่ออีกหรือ

把彈藥送上了前線。

Bǎ dānyào sòngshàng le qiánxiàn.

เอา+ดินระเบิด+ส่ง+ขึ้น+แล้ว+แนวหน้า

ได้เอาดินระเบิดส่งไปแนวหน้าแล้ว

2.5.1.4 กริยา + xià + [คำนาม] คำนามนี้โดยทั่วไปแล้วจะหมายถึงผู้ถูกกระทำ
หรือผู้กระทำ

1. แสดงทิศทางของคนหรือสิ่งของเคลื่อนที่จากที่สูงไปยังที่ต่ำ ตัวอย่าง

坐下 zuòxià นั่ง+ลง นั่งลง

把書放下 bǎ shū fàngxià เอา+หนังสือ+วาง+ลง เอาหนังสือวางลง

2. แสดงกริยาที่เสร็จสิ้น

(1) บางครั้งมีความหมายว่าแยกออกจากที่เดิม ตัวอย่าง

脱下皮鞋。

Tuōxià píxié.

ถอด + ลง + รองเท้าหนัง

ถอดรองเท้าหนังออก

他撕下一張紙。

Tā sīxià yīzhāng zhǐ.

เขา+ฉีก+ลง+หนึ่งแผ่น+กระดาษ

เขาฉีกกระดาษออกหนึ่งแผ่น

(2) บางครั้งมีความหมายว่าทำให้ผลลัพธ์ถูกกำหนดลงมา ตัวอย่าง

發下誓 fāxià shì ให้(กล่าว) + ลง + ตาบาน ให้(กล่าว)ตาบาน

定下政策 dìngxià zhèngcè กำหนด + ลง + นโยบาย กำหนดนโยบาย

2.5.1.5 กริยา + 得 de / 不 bu + xià + [คำบอกจำนวน + คำนาม]

1. บ่งความเป็นไปได้หรือไม่ได้ในการบรรลุ ตัวอย่าง

這間大廳坐得下百十來個人。

Zhèjiān dàtīng zuòdexià bǎishíláigè rén.

ห้องโถงใหญ่นี้+นั่ง + ได้ + ลง + ร้อยละ + คน

ห้องโถงใหญ่นี้สามารถลงคนได้ร้อยละคน

這盒子裝得下裝不下三斤糖。

Zhè hézi zhuāngdèxià zhuāngbuxià sānjīn táng.

กล่องใบนี้+บรรจุ+ได้+ลง+บรรจุ+ไม่+ลง+สามซั่ง+น้ำตาล

กล่องใบนี้บรรจุน้ำตาลสามซั่งได้หรือไม่

2. บางครั้งแม้จะไม่มี 得 de ก็ยังบ่งความเป็นไปได้หรือไม่ได้ ตัวอย่าง

這間屋子大，再來幾個人也可以睡下了。

Zhèjiān wūzi dà,zài lái jǐgèrén yě kěyǐ shuìxià le.

ห้องนี้+ใหญ่ อีก+มา+หลาย+ก็+ได้+นอน+ลง+แล้ว

ห้องนี้ใหญ่ มาอีกหลายคนก็ยังนอนได้

不就是兩斤嗎？這個口袋裝下了。

Bú jiùshì liǎngjīn mā? Zhègè kǒudài zhuāngxià le.

ก็แค่สองซั่งไม่ใช่หรือ อันนี้+ถุง+ใส่+ลง+แล้ว

ก็แค่สองซั่งไม่ใช่หรือ ถุงใบนี้ใส่ได้

2.5.1.6 กริยา + xià + คำนามบอกสถานที่หรือตำแหน่ง จะแสดงทิศทางของคนหรือ สิ่งของเคลื่อนที่ออกจากที่สูงไปยังที่ต่ำ ตัวอย่าง

跑下三樓 pǎoxià sānlóu วิ่ง+ลง+สาม+ชั้น วิ่งลงจากชั้นสาม

跳下水 tiàoxià shuǐ กระโดด+ลง+น้ำ กระโดดลงน้ำ

2.5.2 แนวคิดและทฤษฎีของ Liú Yuèhuá (劉月華)

Liú Yuèhuá (1998: 81-159) กล่าวว่าความหมายของคำ shàng แบ่งได้เป็น 4 ชนิด คือ ความหมายบอกทิศทาง ความหมายบอกผล ความหมายบอกสภาพการณ์ และความหมายพิเศษ ส่วนคำ xià แบ่งได้เป็น 3 ชนิด คือความหมายบอกทิศทาง ความหมายบอกผล และความหมายบอกสภาพการณ์

2.5.2.1 ความหมายบอกทิศทาง คือความหมายโดยตรง แสดงทิศทางการเคลื่อนที่ของคนหรือสิ่งของ

1. ความหมายบอกทิศทางของ shàng

ความหมายบอกทิศทาง shàng แบ่งได้ 2 ชนิดคือ

(1) แสดงทิศทางการเคลื่อนที่จากที่ต่ำไปยังที่สูง ตัวอย่าง

跑上山 pǎoshàng shān วิ่งขึ้นเขา

運上山 yùnshàng shān ขนขึ้นภูเขา

(2) แสดงทิศทางการมุ่งเข้าไปใกล้เป้าหมายที่อยู่ข้างหน้า ตัวอย่าง

擠上公共汽車 jǐshàng gōnggòng qìchē

เบียด+ขึ้น+รถเมล์ เบียดขึ้นรถเมล์

追上前 zhuīshàng qián

ไล่+ขึ้น+ข้างหน้า ไต่เข้าไปข้างหน้า

2. ความหมายบอกทิศทางของ xià

ความหมายบอกทิศทาง xià แบ่งได้ 2 ชนิด คือ

(1) แสดงทิศทางการเคลื่อนที่จากที่สูงไปยังที่ต่ำ ตัวอย่าง

跑下山 pǎoxià shān วิ่งลงจากภูเขา

跳下水 tiàoxià shuǐ กระโดดลงน้ำ

(2) แสดงการถอดถอนออกจากที่เดิม ตัวอย่าง

最後他只能慢慢地退下場子。

Zuìhòu tā zhǐnéng mànman de tuìxià chǎng zi.

สุดท้าย+เขา+ได้แค่+ช้าๆ+ถอย+ลง+สนาม

สุดท้ายเขาได้แค่ถอยออกจากสนามอย่างช้า ๆ

他被換下場。

Tā bèi huànxià chǎng.

เขา+ถูก+เปลี่ยน+ลง+สนาม

เขาถูกเปลี่ยนออกจากสนาม

2.5.2.2 ความหมายบอกผล คือแสดงถึงผลของการกระทำหรือการบรรลุเป้าหมาย ความหมายบอกผลนี้จะไม่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนที่ของคนหรือสิ่งของ

1. ความหมายบอกผลของ shàng

(1) แสดงความหมายที่เป็นการสัมผัส หรือเกาะติดจนกระทั่งคงที่ หรือเพิ่มเข้าไป ตัวอย่าง

闭上眼睛 bìshàng yǎnjīng ปิด+ขึ้น+ตา ปิดตาลง

加上兩個 jiāshàng liǎnggè เพิ่ม+ขึ้น+สองอัน เพิ่มเข้าไปอีกสองอัน

(2) แสดงถึงการบรรลุเป้าหมายตามที่คาดหมายล่วงหน้าแล้ว หรือหวังจะให้บรรลุเป้าหมาย ตัวอย่าง

借的錢還上了。

Jiè de qián huánshàng le.

ยืม+ที่+เงิน+คืน+ขึ้น+แล้ว

เงินที่ยืมคืนให้แล้ว

買上車了。

Mǎishàng chē le.

ซื้อ+ขึ้น+รถ+แล้ว

ซื้อรถได้แล้ว

(3) แสดงว่าได้ดำเนินการสำเร็จลุล่วงลง โดยทั่วไปมักใช้ในรูปแบบแสดงความเป็นไปได้หรือไม่ได้
ตัวอย่าง

這道題他答上了。

Zhèdào tí tā dǎshàng le.

หัวข้อนี้+เขา+ตอบ+ขึ้น+แล้ว

เขาตอบหัวข้อนี้ได้แล้ว

說不上爲什麼?

Shuōbùshàng wèishénme?

พูด+ไม่+ขึ้น+เพราะอะไร

พูดไม่ถูกว่าเพราะอะไร

2. ความหมายบอกผลของ xià

(1) แสดงถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งแยกตัวออกจากที่เดิม ตัวอย่าง

脫下衣服 tuōxià yīfu ถอด+ลง+เสื้อ ถอดเสื้อออก

撕下布 sīxià bù ฉีก+ลง+ผ้า ฉีกผ้าออก

(2) แสดงการเว้าลึกลง ตอกลึกลงหรือเป็นแอ่งกะทะ ตัวอย่าง

陷下很深

xiànxià hěnshēn

ยุบ+ลง+มาก+ลึก

ยุบลงลึกมาก

這裏凹下一個坑。

Zhèlǐ āoxià yíge kēng.

ที่นี่+เว้าลึก+ลง+หนึ่ง+หลุม

ที่นี่เว้าลึกลงเป็นหลุมหนึ่งหลุม

(3) แสดงถึงสถานที่ใดที่หนึ่งหรือสิ่งที่ใช้บรรจว่า สามารถบรรจุปริมาณได้หรือไม่ได้ โดยทั่วไป

มักใช้ในรูปที่แสดงความเป็นไปได้หรือไม่ได้ (可能式 kěnéngshì) หรือมีคำว่า 能 néng "สามารถ"

可以 kěyǐ "ได้" อยู่หน้าคำกริยา ตัวอย่าง

我的肚子装不下四桶水。

Wǒ de dùzi zhuāngbùxià sìtǒng shuǐ .

ฉัน+ของ+ห้อง+จุ+ไม่+ลง+4ถึง+น้ำ

ห้องของฉันจุน้ำ 4 ถึงไม่ได้

这餐廳能摆下七八張桌子。

Zhè cāntīng néng bǎixià qībāzhāng zhuōzi.

นี้+ห้องอาหาร+สามารถ+จัด+ลง+7-8 ตัว+โต๊ะ

ห้องอาหารนี้สามารถจัดโต๊ะลงได้ 7-8 ตัว

2.5.2.3 ความหมายบอกสภาพการณ์

แสดงถึงการกระทำหรือสภาพการณ์ว่าขยายหรือยึดเยื้องออกไป โดยขึ้นอยู่กับเวลา

1. ความหมายบอกสภาพการณ์ของ shàng

แสดงถึงการเข้าสู่สภาพการณ์ใหม่ คือการแสดงถึงการกระทำใหม่ หรือสภาพการณ์ของ

การเริ่มต้น ตัวอย่าง

虎妞的嘴唇哆嗦上了。

Hǔniū de zuǐchún duōsuoshàng le.

ผู้หญิง+ของ+ริมฝีปาก+สั่น+ขึ้น+แล้ว

ริมฝีปากของผู้หญิงเริ่มสั่น

天氣又熱上了。

Tiānqì yòu rèshàng le.

อากาศ+อีก+ร้อน+ขึ้น+แล้ว

อากาศร้อนขึ้นอีกแล้ว

2. ความหมายบอกสภาพการณ์ของ xià

(1) แสดงสภาพการณ์ที่เข้าสู่สภาพหนึ่ง ตัวอย่าง

靜下心來聽。

Jìngxia xīn lái tīng.

สงบ+ลง+ใจ+มา+ฟัง

สงบจิตใจมาฟัง

停下手中的工作。

Tíngxia shǒuzhōng de gōngzuò.

หยุด+ลง+มือ+ใน+ของ+งาน

หยุดงานในมือลง

(2) แสดงการต่อเนื่องของการกระทำหรือสภาพการณ์ โดยทั่วไปมักใช้ในรูปแสดงความเป็นไปได้หรือไม่ได้ ตัวอย่าง

他讀不下書。

Tā dúbuxià shū.

เขา+อ่าน+ไม่+ลง+หนังสือ

เขาอ่านหนังสือต่อไปไม่ได้

他在書桌前看不下書。

Tā zài shūzhuō qián kànboxià shū .

เขา+อยู่+โต๊ะหนังสือ+หน้า+อ่าน+ไม่+ลง+หนังสือ

เขาอ่านหนังสืออยู่หน้าโต๊ะหนังสือต่อไปไม่ได้

2.5.2.4 ความหมายพิเศษของ shàng

แสดงถึงการบรรลุปริมาณ ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นจำนวนโดยประมาณ shàng จะใช้ในภาษาพูด แต่ถ้าไม่มีคำ shàng ความหมายในประโยคก็ไม่เปลี่ยนไป ตัวอย่าง

幹上兩年，他就可以買車了。

Gànshàng liǎngnián,tā jiù keyi mǎichē le.

ทำ+ขึ้น+สองปี เขา+ก็+สามารถ+ซื้อ+รถ+แล้ว

ทำงานสองปี เขาก็สามารถซื้อรถได้แล้ว

見上一面

jiànshàng yímiàn

พบ+ขึ้น+หนึ่ง+หน้า

พบกันสักครั้ง

2.5.3 แนวคิดและทฤษฎีของ Lú Fú bō (盧福波)

Lú Fú bō (1997:194-196) กล่าวว่าคำ shàng และ xià สามารถแบ่งได้เป็น 2 ความหมายคือ ความหมายโดยตรง และความหมายโดยนัย ความหมายโดยตรงจะแสดงถึงความหมายที่บ่งบอกทิศทาง ส่วนความหมายโดยนัยจะไม่มี ความหมายบ่งบอกทิศทาง แต่จะมีความหมายอื่นที่ซับซ้อนกว่า

2.5.3.1 ความหมายโดยตรง

1. คำ shàng แสดงทิศทางกริยาของคนหรือสิ่งของเคลื่อนที่จากที่ต่ำไปยังที่สูง ตัวอย่าง

房上有積雪，他爬上房頂掃雪。

Fángshàng yǒu jīxuě, tā páshàng fángdǐng sǎoxuě.

บนหลังคา+มี+หิมะ เขา+ปีน+ขึ้น+หลังคาบ้าน+กวาด+หิมะ

บนหลังคามีหิมะ เขาปีนขึ้นไปกวาดหิมะบนหลังคาบ้าน

氣球飄上天了。

Qìqiú piāoshàng tiān le.

ลูกโป่ง+ลอย+ขึ้น+ท้องฟ้า+แล้ว

ลูกโป่งลอยขึ้นสู่ท้องฟ้าแล้ว

2. คำ xià แสดงทิศทางกริยาของคนหรือสิ่งของเคลื่อนที่จากที่สูงไปยังที่ต่ำ ตัวอย่าง

他跳下汽車就跑。

Tā tiàoxià qìchē jiù pǎo.

เขา+กระโดด+ลง+รถ+ก็+วิ่ง

เขากระโดดลงจากรถแล้ววิ่ง

他跑下山。

Tā pǎoxià shān.

เขา+วิ่ง+ลง+ภูเขา

เขาวิ่งลงจากภูเขา

2.5.3.2 ความหมายโดยนัย

1. คำ shàng มีความหมายโดยนัยดังนี้

- (1) แสดงความหมายที่บอกว่าเป็นการประกบหรือเข้าใกล้ ตัวอย่าง

我快跑幾步就追上了他。

Wǒ kuàipǎo jǐ bù jiù zhuīshàng le tā.

ฉัน+รีบ+วิ่ง+สองสามก้าว+ก็+ตาม+ขึ้น+แล้ว+เขา

ฉันรีบวิ่งสองสามก้าวก็ตามทันเขาแล้ว (เข้าใกล้)

他累了，閉上眼睛休息一會兒。

Tā lài le, bìshàng yǎnjīng xiūxi yíhuìr.

เขา+เหนื่อย+แล้ว ปิด+ขึ้น+ตา+พักผ่อน+สักครู่

เขาเหนื่อยแล้ว หลับตาพักผ่อนสักครู่ (ประกบ)

(2) แสดงการให้มืออยู่หรือเพิ่มเข้าไปที่ใดที่หนึ่ง ตัวอย่าง

我想在這兒擺上一個花瓶。

Wǒ xiǎng zài zhèr bǎishàng yí gè huāpíng.

ฉัน+อยาก+ที่+ที่นี่+ตั้ง+ขึ้น+หนึ่งอัน+แจกัน

ฉันอยากตั้งแจกันไว้ตรงนี้หนึ่งใบ (ให้มืออยู่)

這次活動一定算上我。

Zhècì huódòng yíding suànshàng wǒ.

ครั้งนี้+กิจกรรม+ต้อง+รวม+ขึ้น+ฉัน

กิจกรรมครั้งนี้ต้องรวมฉันเข้าไปด้วย (เพิ่มเข้าไป)

(3) แสดงถึงการบรรลุเป้าหมายหรือมาตรฐานที่แน่นอน โดยทั่วไปมักจะหมายถึงเป้าหมายที่บรรลุยาก ตัวอย่าง

經過幾年的努力，我們總算住上了新房子。

Jīngguò jǐnián de nǔlì, wǒmen zǒngsuàn zhùshàng le xīn fángzi.

หลังจากพยายามอยู่หลายปี พวกเขา+ในที่สุด+อยู่+ขึ้น+แล้ว+บ้านใหม่

หลังจากพยายามอยู่หลายปี ในที่สุดพวกเขาก็สามารถอยู่บ้านใหม่ได้แล้ว

他被評上了優秀學生。

Tā bèi píngshàng le yōuxiù xuésheng.

เขา+ได้+พิจารณา+ขึ้น+แล้ว+ดีเด่น+นักเรียน

เขาได้รับพิจารณาเป็นนักเรียนดีเด่น

(4) แสดงถึงการเริ่มต้นและดำเนินต่อไป ตัวอย่าง

你怎麼剛寫了一會兒作業就玩兒上了。

Nǐ zěnmē gāng xiě le yíhuìr zuòyè jiù wán'érshàng le.

เธอ+ทำไม+เพิ่งจะ+เขียน+ประเดี๋ยวเดียว+ก็+เล่น+ขึ้น+แล้ว

เธอทำไมเพิ่งเขียนการบ้านได้ประเดี๋ยวเดียวก็เริ่มเล่นแล้ว

從去年開始，我就喜歡上了集郵。

Cóng qùnián kāishǐ, wǒ jiù xǐhuānshàng le jíyóu.

ตั้งแต่ปีที่แล้วเป็นต้นมา ฉัน+ก็+ชอบ+ขึ้น+แล้ว+สะสมแสตมป์

ตั้งแต่ปีที่แล้วเป็นต้นมาฉันก็ชอบสะสมแสตมป์เข้าแล้ว

2. คำ xià มีความหมายโดยนัยดังนี้

(1) แสดงถึงการคงอยู่ในลักษณะเช่นนั้น ตัวอย่าง

一定要打下牢固的基礎。

Yídìng yào dǎxia láogù de jīchǔ.

แน่นอน+ต้อง+ปู+ลง+มั่นคง+ของพื้นฐาน

จะต้องปูพื้นฐานให้มั่นคง

這件事給我留下了深刻的印象。

Zhèjiàn shì gěiwǒ liúxia le shēnkè de yìnxiàng.

เรื่องนี้+ให้ฉัน+เหลือ+ลง+แล้ว+ลึกซึ้ง+ของ+ภาพประทับใจ

เรื่องนี้ให้ภาพประทับใจแก่ฉันได้อย่างลึกซึ้ง

(2) แสดงถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งแยกตัวออกจากที่เดิม ตัวอย่าง

他摘下帽子，脱下外衣，走進屋來。

Tā zhāixia màozi, tuōxia wàiyī, zǒujìn wū lái.

เขา+ถอด+ลง+หมวก ถอด+ลง+เสื้อนอก เดิน+เข้า+ห้อง+มา

เขาถอดหมวกถอด ถอดเสื้อนอกถอด แล้วเดินเข้ามาในบ้าน

他摘下眼鏡。

Tā zhāixia yǎnjìng.

เขา+ถอด+ลง+แว่น

เขาถอดแว่นถอด

(3) แสดงถึงปริมาณความจุที่แน่นอน ตัวอย่าง

這個箱子挺大，這些衣服能裝下。

Zhègè xiāngzi tǐngdà, zhèxiē yīfú néng zhuāngxia.

กล่องใบนี้ใหญ่มาก เหล่านี้+เสื้อผ้า+ทั้งหมด+สามารถ+ใส่+ลง

กล่องใบนี้ใหญ่มาก เสื้อผ้าเหล่านี้สามารถบรรจุ(ใส่)ลงไปได้หมด

這個體育場能容下兩萬人。

Zhègè tǐyùchǎng néng róngxia liǎngwàn rén.

อันนี้+สนามกีฬา+สามารถ+จุ+ลง+สองหมื่น+คน

สนามกีฬาแห่งนี้สามารถจุคนได้สองหมื่นคน

2.6 ความหมายของคำกริยารอง ขึ้น และ ลง ในภาษาไทย

ในภาษาไทย ขึ้น และ ลง เป็นได้ทั้งกริยาหลัก และกริยาที่ตามหลังกริยาอื่น ตัวอย่าง

1) ขึ้นขึ้นเขา

เขาลงบันไดมาแล้ว

ตัวอย่างที่ 1 ขึ้น และ ลง เป็นกริยาหลักของประโยค โดยกริยาทั้งสองคำมีความหมายบอกการเคลื่อนที่และทิศทางในแนวตั้ง

2) เขาเดินขึ้นชั้น 2

ตัวอย่างที่ 2 ขึ้น ตามหลังกริยาหลักคือ เดิน โดย ขึ้น บอกทิศทางการเคลื่อนที่ของ เดิน

3) เขากระโดดลงน้ำ

ตัวอย่างที่ 3 ลง ตามหลังกริยาหลักคือ กระโดด โดย ลง บอกทิศทางการเคลื่อนที่ ของ กระโดด

จากตัวอย่างที่ 2-3 ข้างต้น จะเห็นว่าคำ ขึ้น และ ลง มีตำแหน่งอยู่หลังคำกริยาหลัก คำที่ตามหลังกริยาหลักในลักษณะนี้โสภารวรรณ แสงไชย(1994) เรียกว่า กริยารอง¹³ ส่วน ดร.นววรรณ พันธุเมธา(2526)เรียกว่า คำขยายกริยา แต่ในภาษาจีน นักวิชาการจีนส่วนใหญ่จะเรียกว่า หน่วยเสริมกริยาบอกทิศทาง ตามที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น

ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยจะอธิบายความหมายของคำกริยารอง ขึ้น และ ลง ในภาษาไทย เท่านั้น เนื่องจากตำแหน่งกริยารอง ขึ้น และ ลง ในภาษาไทย เหมือนกับหน่วยเสริมกริยาบอกทิศทาง shàng “ขึ้น” และ xià “ลง” ในภาษาจีน นั่นก็คือต่างก็อยู่หลังหน่วยกริยา และผู้วิจัยจะใช้แนวคิดของ โสภารวรรณ แสงไชย(1994) มาอธิบายความหมายของคำกริยารอง ขึ้น และ ลง ในภาษาไทย

โสภารวรรณ แสงไชย กล่าวว่าความหมายของคำกริยารอง ขึ้น และ ลง เพิ่มความหมายให้กับกริยานำ¹⁴ เป็น 3 นัยคือ ความหมายโดยตรง ความหมายโดยอุปมา และความหมายโดยนัย

¹³ กริยารอง หมายถึงกริยาที่ปรากฏตามหลังกริยาอื่นในโครงสร้างกริยาวลี และทำให้กริยานั้นมีความหมายเพิ่มขึ้น (โสภารวรรณ แสงไชย, 1994:5)

¹⁴ กริยานำ หมายถึงกริยาซึ่งอาจจะเป็นหรือไม่ได้เป็นกริยาหลักก็ได้ ที่ปรากฏอยู่หน้า ขึ้น และ ลง ที่ไม่ใช่กริยาที่ต้องการส่วนเติมเต็ม (โสภารวรรณ แสงไชย, 1994: 5) เช่น

- 1) เขาเดินขึ้นชั้นบน (เดิน เป็นกริยานำ ขึ้น เป็นกริยารอง)
- 2) มัคคุเทศก์พาเดินขึ้นชั้นสาม (พา เป็นกริยาหลัก เดิน เป็นกริยานำ ขึ้น เป็นกริยารอง)
- 3) เขาอยากขึ้นเครื่องบินแล้ว (อยาก เป็นกริยาที่ต้องการส่วนเติมเต็ม ขึ้น เป็นกริยาหลัก)

2.6.1 ความหมายโดยตรง

ความหมายโดยตรงที่กริยารองเพิ่มให้กับกริยานำแยกออกได้เป็น 2 ลักษณะคือ

1. ลักษณะที่ความหมายบอกเฉพาะแนวผ่านทิศทางในแนวตั้ง เป็นความหมายชัดเจน ตัวอย่าง

1) เขาเดินขึ้นชั้นบน

2) เขาป็นชั้นภูเขาทราย

ตัวอย่างที่ 1 – 2 คำ ขึ้น บอกทิศทาง การเดิน และ ป็น จากที่ต่ำไปยังที่สูง

3) เรือบินกำลังจะร่อนลงคุณหญิง

4) น้องชายกระโดดลงน้ำ

ตัวอย่างที่ 3 – 4 คำ ลง บอกทิศทาง การร่อน และ กระโดด จากที่สูงไปยังที่ต่ำ

2. ลักษณะที่ความหมายอื่นเด่นชัดกว่าความหมายบอกแนวผ่าน และทิศทางในแนวตั้งซึ่งจำแนกได้เป็น 2 กลุ่มย่อยคือ

(1) ความหมายบอกการเปลี่ยนแปลงระดับปริมาณหรือปริมาณของคุณสมบัติ

ก. ความหมายบอกการเปลี่ยนแปลงระดับปริมาณ ตัวอย่าง

1) ยิ่งสายแมลงก็ยิ่งมากขึ้นทุกที

2) ทำให้เกิดการ ทำงานที่เร็วขึ้น

ตัวอย่างที่ 1 - 2 คำ ขึ้น บอกความหมายการเปลี่ยนแปลงปริมาณในทิศทางที่มากกว่าเดิม

3) ผลผลิตก็จะลดลงฮวบฮาบ

4) อาหารน้อยลงเรื่อย

ตัวอย่างที่ 3 – 4 คำ ลง บอกความหมายการเปลี่ยนแปลงระดับปริมาณจากระดับหนึ่งมาสู่ระดับที่ลดลงไป คือทิศทางที่ต่ำกว่าเดิม

ข. ความหมายบอกการเปลี่ยนแปลงปริมาณของคุณสมบัติ ตัวอย่าง

1) ขนาดของหัวก็จะพองโตขึ้นเรื่อยๆ

2) เมื่อเจ้าโตขึ้น

ตัวอย่างที่ 1 – 2 คำ ขึ้น บอกการเปลี่ยนแปลงปริมาณของคุณสมบัติ พองโต และ โต เป็นพองโต และโตมากกว่าเดิมตามลำดับ

3) อันจะทำให้ข้อมูลภาพมีขนาดเล็กลง

4) ก็อาจตัดผ้าให้สั้นลงได้

ตัวอย่างที่ 3 - 4 คำ ลง บอกการเปลี่ยนแปลงปริมาณของคุณสมบัติ เล็ก และ สั้น เป็นเล็ก และ สั้นกว่าเดิมตามลำดับ

(2) ความหมายบอกการปรากฏของ ขึ้น หรือความหมายบอกการหายไปของ ลง ความหมายเหล่านี้ยังคงมีความหมายรวมคือความหมายของแนວຜ່ານและทิศทาง แต่ไม่มีความชัดเจนนัก ตัวอย่าง

- 1) ปัญหานี้ไม่น่าจะเกิดขึ้น
- 2) เรื่องการประกันสังคมเริ่มขึ้นที่ทวีปยุโรป

ตัวอย่างที่ 1 - 2 คำ ขึ้น บอกความหมายของการปรากฏแก่การรับรู้ การรับรู้ ในตัวอย่างนี้เป็นการรับรู้ในสิ่งที่เป็นนามธรรม แต่เราก็รับรู้ได้ว่ามีเหตุการณ์นี้เกิดขึ้น จากเดิมที่ไม่มีเป็นมี

- 3) เมื่อได้อ่านหนังสือจบลง
- 4) บรรจุลงภาชนะ

ตัวอย่างที่ 3 คำ ลง บอกความหมายของการทำให้หมดไป ในตัวอย่างที่ 4 คำ ลง บอกความหมายของการเก็บ

2.6.2 ความหมายโดยอุปมา

1. บอกความหมายของสิ่งที่ดีของ ขึ้น และบอกความหมายของสิ่งที่เลวของ ลง ตัวอย่าง

- 1) หนังสือเล่มนี้ทำให้พวกผมกระจ่างขึ้น
- 2) สามารถปรับแต่งการใช้ภาษาให้กระชับขึ้น

ตัวอย่างที่ 1 - 2 กริยา กระจ่าง และ กระชับ เป็นกริยาที่บอกสิ่งที่ดี จะใช้ ขึ้น ไม่สามารถใช้ลง ได้ เนื่องจากจะได้วลีที่ไม่ยอมรับในภาษา เช่น * หนังสือเล่มนี้ทำให้ผมกระจ่างลง

- 3) เขาทำงานเลวลง
- 4) ทำให้คุณภาพสินค้าเสื่อมลง

ตัวอย่างที่ 3 - 4 กริยา เลว และ เสื่อม เป็นกริยาที่มีความหมายในทางที่ไม่ดีจึงใช้ ลง

2. บอกปริมาณที่มากกว่าของ ขึ้น และบอกปริมาณที่น้อยกว่าของ ลง ตัวอย่าง

- 5) ได้รับอาหารมากขึ้น
- 6) การออกกำลังกายความรุนแรงขึ้น

ตัวอย่างที่ 5 - 6 เมื่อต้องการบอกความหมายของปริมาณที่มากกว่าเดิมจะใช้ ขึ้น

- 7) ผลไม้ค่อยลง
- 8) ทรัพยากรธรรมชาติที่ลดลง

ตัวอย่างที่ 7 - 8 เมื่อต้องการบอกความหมายของปริมาณที่น้อยลงกว่าเดิมจะใช้ ลง

3. บอกความสมบูรณ์แข็งแรงของ ขึ้น และบอกการตายของ ลง ตัวอย่าง

- 9) เขาแข็งแรงขึ้นแล้ว

ตัวอย่างที่ 9 กริยา แข็งแรง เป็นกริยาบอกความมีสุขภาพที่ดี กริยา แข็งแรง จะเกิดร่วมกับ ขึ้น เท่านั้น ไม่สามารถเกิดร่วมกับ ลง

10) เราถูกลอบยิงล้มตายลงไปทีละคนสองคน

ตัวอย่างที่ 10 กริยา ตาย เป็นกริยาบอกความตายจะเกิดร่วมกับ ลง เท่านั้น ไม่สามารถเกิดร่วมกับ ขึ้น ได้

4.บอกการมีชีวิตอยู่ของ ขึ้น และบอกความทุกข์หรือการสิ้นสุดของ ลง ตัวอย่าง

11) ตาจะเกิดขึ้นที่โคนต้น

ตัวอย่างที่ 11 คำ ขึ้น บอกการมีชีวิตอยู่

12) ชีวิตของลุงคงสิ้นสุดลงเพียงแค่นี้

ตัวอย่างที่ 12 คำ ลง บอกความหมายเกี่ยวกับการหายไปอย่างถาวร

จะเห็นได้ว่าความหมายโดยอุปมาของ ขึ้น และ ลง เกิดจากการที่คำทั้งสองถูกนำมาใช้ในการอธิบายความหมายที่มีความเป็นนามธรรมมากขึ้น นั่นคือแต่เดิม ขึ้น และ ลง มีความหมายบอกทั้งแนวผ่านและทิศทางในแนวตั้งของการเคลื่อนที่เป็นนามธรรม และในที่สุดก็นำมาใช้กับเรื่องของปริมาณซึ่งมีความเป็นนามธรรมมากกว่า และต่อจากนั้นจะเป็นเรื่องของการปรากฏของ ขึ้น และการหายไปของ ลง ซึ่งมีความเป็นนามธรรมมากยิ่งขึ้น

2.6.3 ความหมายโดยนัย

ความหมายโดยนัยคือ ความหมายบอกการณัลักษณะของเหตุการณ์ซึ่งมี 2 ประการคือการณัลักษณะสมบูรณ์¹⁵และการณัลักษณะไม่สมบูรณ์¹⁶ คำ ขึ้น และ ลง จะบอกความหมายของการณัลักษณะสมบูรณ์ลักษณะใดนั้นขึ้นอยู่กับความหมายของกริยานำ คือ ถ้ากริยานำเป็น กริยา ก่อเกิด ตัวอย่าง รหัสข้อมูลที่สร้างขึ้นนี้ กริยานึกคิด ตัวอย่าง เขาเลือกใช้แต่แนวทางที่ตนเองคิดขึ้น กริยาบอกการสื่อสาร ตัวอย่าง เสียงแม่ของฉันพูดขึ้น กริยาบอกการรู้สึกตัว ตัวอย่าง ฉันรู้สึกตัวขึ้น

¹⁵ การณัลักษณะสมบูรณ์ (perfective aspect) จะบอกความหมายของการมองเหตุการณ์ของผู้พูดว่าเหตุการณ์นั้นเสร็จสิ้นสมบูรณ์แล้ว ไม่ใช่ดำเนินอยู่หรือจะดำเนินต่อไปในอนาคต ผู้พูดมองเห็น จุดสิ้นสุดของเหตุการณ์เปลี่ยนแปลง (โสภาวรณ แสงไชย, 1997:48-49)

¹⁶ การณัลักษณะไม่สมบูรณ์ (imperfect aspect) จะบอกความหมายของการมองเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงว่ายังไม่สิ้นสุด ยังดำเนินอยู่ ผู้พูดไม่ได้มองเห็น จุดสิ้นสุดของเหตุการณ์เปลี่ยนแปลง แต่มองเห็น จุดที่อยู่ระหว่างเหตุการณ์ (โสภาวรณ แสงไชย, 1997:48-49)

กริยาวrongที่เกิดร่วมคือ ชื้น ซึ่งบอกความหมายของการณ์ลักษณะสมบูรณ์ แต่ถ้าเป็นกริยาบอกการทำลาย ตัวอย่าง ชีวิตของลุงก็สิ้นสุดลงเพียงแค่นี้ หรือบอกการบันทึก ตัวอย่าง แแรงกดจากปากกาที่เขียนลงบนกระดาษ กริยาวrongที่เกิดร่วมคือ ลง ซึ่งจะบอกความหมายของการณ์ลักษณะสมบูรณ์เช่นกัน แต่ถ้ากริยานำเป็นกริยาบอกสภาพหรือคุณสมบัติ ตัวอย่าง ดูเหมือนไม่มีอะไรดีขึ้น หรือ อาหารเย็นลง ก็พบว่ากริยาวrongที่เกิดร่วมเป็นได้ทั้ง ชื้น และ ลง ซึ่งจะบอกความหมายของการณ์ลักษณะที่กำกวมคืออาจตีความเป็นการณ์ลักษณะสมบูรณ์หรือไม่สมบูรณ์ก็ได้

2.7 สรุปเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้ศึกษาความหมายของหน่วยเสริมกริยาในภาษาจีน โดยอาศัยแนวคิดและทฤษฎีของ Dīng Shēngshù , Zhū Déxī , Lú Fúbō , Lǐ Déjīn , Chéng Měizhēn และ Mǎ Zhēn ซึ่งสรุปได้ว่า คำที่อยู่หลังหน่วยกริยาซึ่งทำหน้าที่เสริม ขยายหรือเพิ่มความหมายให้หน่วยกริยามีความชัดเจนยิ่งขึ้น เรียกว่าหน่วยเสริมกริยา (补语 bǔyǔ) ส่วนในภาษาไทยคำที่อยู่หลังคำกริยาและทำหน้าที่เช่นเดียวกันนี้ ดร.นงวรรณ พันธุมธธา เรียกว่าคำขยายกริยา แต่คำขยายกริยาในภาษาไทยจะกว้างกว่าคำเสริมกริยาในภาษาจีนมาก คือรวมคำขยายกริยาที่อยู่หน้าหน่วยกริยาในภาษาจีนด้วย คำเสริมกริยาในภาษาจีนเป็นเพียงส่วนหนึ่งของคำขยายกริยาในภาษาไทยเท่านั้น

ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดของ Mǎ Zhēn มาอธิบายชนิดของหน่วยเสริมกริยาเป็นหลัก Mǎ Zhēn กล่าวว่าหน่วยเสริมกริยาแบ่งได้เป็น 5 ชนิด คือ หน่วยเสริมกริยาบอกผล หน่วยเสริมกริยาบอกทิศทาง หน่วยเสริมกริยาบอกความเป็นไปได้หรือไม่ได้ หน่วยเสริมกริยาบอกระดับ และหน่วยเสริมกริยาบอกเวลาหรือสถานที่ ผู้วิจัยได้อธิบายความหมายของหน่วยเสริมกริยาบอกทิศทางค่อนข้างละเอียด เพราะคำเสริมกริยาบอกทิศทาง shàng และ xià จัดอยู่ในส่วนของหน่วยเสริมกริยาบอกทิศทาง ซึ่งแบ่งได้เป็นสองความหมาย คือความหมายโดยตรง(แสดงทิศทาง) และความหมายโดยนัย

การศึกษาคความหมายของคำเสริมกริยาบอกทิศทาง shàng และ xià ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมประโยคที่มีคำเสริมกริยาบอกทิศทาง shàng และ xià มาวิเคราะห์ ประโยคตัวอย่างเหล่านี้ส่วนใหญ่ได้คัดเลือกมาจางานเขียนของนักเขียนชาวปักกิ่งเช่น Lǎo Shě , Wáng Měng , Liú Xīnwǔ , Wáng Shuò และได้จำแนกความหมายของคำเสริมกริยาบอกทิศทาง shàng และ xià โดยใช้แนวคิดและทฤษฎีของ Lǐ Shūxiāng , Liú Yuèhuá , Lú Fúbō เป็นต้น มาทดลองจำแนกความหมายคำเสริมกริยาบอกทิศทาง shàng และ xià แต่ละแนวคิดและทฤษฎีจะมีส่วนคล้ายและส่วนที่แตกต่างกันไป จากการทดลองจำแนกความหมายของคำ shàng และ xià ตามแนวคิดและทฤษฎีของนักวิชาการจีนแล้ว ผู้วิจัยรู้สึกว่าการแนวคิดและทฤษฎีของ Lú Fúbō จำแนกความหมาย

shàng และ xià ได้ละเอียดชัดเจน และเข้าใจง่ายกว่าทฤษฎีอื่นๆสำหรับผู้ศึกษาภาษาจีนเป็นภาษาที่สอง ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้แนวคิดและทฤษฎีของ Lú Fúbō เป็นเกณฑ์ในการจำแนกความหมายของคำเสริมกริยาบอกทิศทาง shàng และ xià และได้ขยายการจำแนกลงไปเป็นประเภทย่อยอีกบางส่วน เพื่อจะได้แสดงความหมาย shàng และ xià ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยจะใช้ทฤษฎีบางส่วน ของ Liú Yuèhuá และ Lǚ Shūxiāng มาปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม

ความหมายของคำกริยารอง ขึ้น และ ลง (โสภารวรรณ แสงโรย , 1994) แบ่งได้เป็นสามความหมายคือ ความหมายโดยตรง ความหมายอุปมา และความหมายโดยนัย ความหมายกริยารอง ขึ้น และ ลง ในภาษาไทย กับ คำเสริมกริยาบอกทิศทาง shàng " ขึ้น" และ xià "ลง" ในภาษาจีนมีทั้งความหมายที่คล้ายกัน และความหมายที่ต่างกัน อย่างไรก็ตามเนื่องจากวิทยานิพนธ์นี้จะศึกษาเปรียบเทียบคำเสริมกริยา shàng และ xià กับคำลักษณะเดียวกันในภาษาไทย ดังนั้นจึงจะกล่าวโดยละเอียดถึงคำ ขึ้น และ ลง ในส่วนที่มีความหมายและการใช้ในลักษณะเดียวกับคำเสริมกริยา shàng และ xià ต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย